

FIRA HELA ÅRET

JANUARI

NYÅRSDAGEN

Nyårsdagen firas den 1 januari och är en helgdag. I Finland håller republikens president sitt nyårstal. Då samlas finländarna ofta framför tv:n eller radion för att lyssna på vilka aktuella ämnen presidenten lyfter fram i talet. Presidents tal kommenteras också i medierna.

Nyårsdagen är en gemensam namnsdag för att fira alla namn som inte har någon specifik namnsdag.

Gott nytt år!

TJUGONDAG KNUT 13.1

Tjugondag Knut infaller tjugo dagar efter jul på Knuts namnsdag. Det är den 13 januari. Det finns ett talesätt som lyder: 'Tjugondag Knut städar julen ut' och för många är tjugondag knut den dag då julen avslutas.

Man brukar också säga 'Tjugondag Knut dansar julen ut' för traditionellt så ordnades det julgransplundringar på Tjugondag Knut. Det var glada fester där man tillsammans klädde av granen och åt upp den sista julmaten. En del klädde ut sig till 'knutgubbar' och gick runt i gårdarna för att bli bjudna på julmat och se till att julen städats bort. Knutgubbarna sjöng visor, dansade och bjöd på feststämning. Om de inte fick någon mat eller dryck så kunde de hitta på små hyss.

I dag lever traditionen vidare på Åland där så kallade julutsopare klär ut sig och 'sopar ut julen'.

Tjugondag Knut har fått sitt namn från Knut Lavard som var en dansk kung som mördades på 1100-talet. Han blev helgonförklarad och fick en egen helgdag den 7 januari som inföll nära Trettondagen. På finska kom den helgdagen att kallas för Loppiainen som betyder 'slutet'. När staten och kyrkan på 1600-talet ville förlänga julfreden så flyttades Knutdagen till den 13 januari.

Därför tänker en del svensktalande att julen tar slut på tjugondag Knut och en del finskspråkiga att den slutar redan på trettondagen.

TOPELIUSDAGEN 14.1

Topeliusdagen firas i Finland den 14 januari för då föddes författaren Zacharias Topelius. Han föddes år 1818 på Kuddnäs gård i Nykarleby. Hans modersmål var svenska men han lärde sig finska på skolan i Uleåborg. Senare fortsatte han sina studier i Helsingfors. Som 14-åring blev han elev hos författaren Johan Ludvig Runeberg.

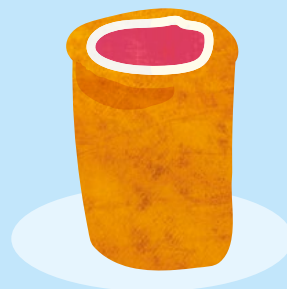
Topelius skrev många sagor. Han kallas ibland för Finlands sagofarbror. Många skolbarn lärde sig läsa med hjälp av "Boken om vårt land" som användes som läsebok både på svenska och på finska (Maamme). Den handlar om Finlands landskap, natur, folk och historia.

Topelius skrev också dikter, psalmer och sånger. Han arbetade länge som redaktör och var med och grundade barntidningen EOS som fortfarande ges ut. Några av Topelius mest kända verk är sagorna Sampo lappelill och Hallonmasken, psalmen Giv mig ej glans ej guld ej prakt och sången Sov du lilla videung.

FEBRUARI

RUNEBERGSDAGEN 5.2

Runebergsdagen firas varje år den 5 februari till minne av Johan Ludvig Runeberg, Finlands nationalskald. Det är en flaggdag i Finland.

Många finländare firar dagen med att äta runebergstårter. Bakelsen sägs ha skapats av Runebergs fru, Fredrika Runeberg, som också var författare.

Svenska litteratursällskapet delar årligen ut Runebergspriset till framstående forskare och författare. Priset delas ut den 5.2. Samma dag delar också Borgå stad och tidningen Östnyland/KSF Media ut Runeberg Junior som är ett barnlitteraturpris.

Johan Ludvig Runeberg

J.L. Runeberg föddes år 1804. Han var poet och författare och skrev sina verk på svenska som var hans modersmål. Hans mest kända verk är Fänrik Ståls sägner. Det är en samling dikter som handlar om Finska kriget 1808–1809. Den första dikten Vårt land tonsattes 1848 av Fredrik Pacius och vers 1 och 11 blev Finlands nationalsång.

Runeberg skrev också psalmer och sånger, t ex psalm 492 Jag lyfter ögat mot himmelen och sången Källan. Några av Runebergs dikter är tonsatta av Jean Sibelius, t ex Flickan kom från sitt älsklingsmöte.

Runeberg arbetade också som lärare, rektor, journalist och präst. Han var en uppskattad kulturpersonlighet. I hans hem i Borgå samlades varje lördag lärare och studerande från Helsingfors universitet för att diskutera viktiga frågor. De kallades för Lördagssällskapet.

I slutet av sitt liv var Runeberg sängliggande. Han hade en spegel i sängen för att kunna se och vinka till människor som gick förbi hans hus. På hans födelsedag brukade studerande sjunga under hans fönster.

Runeberg dog 1877 och fick en fin begravning. Runebergsdagen firas årligen på hans födelsedag.

Mauri Kunnas har gjort en barnbok (Otava 2007) som heter Hundbackens Marta och Runeberg. Med hjälp av den kan man berätta mera om Johan Ludvig Runebergs betydelse för Finland.

BÄNKSKUDDARDAGEN

Bänkskuddardagen firas på gymnasierna i Finland före sportlovet i februari. Då tar skolan farväl av de gymnasieelever (abiturienter) som ska skriva studenten. Abiturienterna inleder sitt läslov där de förbereder sig för studentexamen.

Bänkskuddardagen, eller 'penkis' som den vanligtvis kallas, är en glad karnevallliknande fest. Abiturienterna på de olika gymnasieskolorna kommer ofta överens om något tema som de klär ut sig till. Ibland skaffar de likadana overaller som de själva dekorerar.

Penkis-dagen inleds ofta med att abiturienterna uppträder på skolan med program där de tittar tillbaka på sin gymnasietid. Ofta framför de sånger som handlar om deras lärare.

Sedan hoppar 'abirna' upp på lastbilsflak och åker några varv runt på stadens gator. De vill dela glädjen över att den långa skolgången äntligen tagit slut. Lastbilarna är smyckade med plakat som de själva gjort. På plakaten finns bilder och ordlekar kring aktuella teman. Längs gatorna samlas mycket folk och abiturienterna kastar godis åt dem.

När abiturienterna har lämnat skolan samlas skolans nu äldsta elever till 'de gamlas dag'.

DE GAMLAS DAG

De gamlas dag är en finländsk tradition som firas i februari på orter där det finns ett gymnasium. Först firas bänkskuddardagen, eller penkis, då abiturenterna inleder sitt läslov. Abiturienterna är gymnasiets tredjeklassister som lämnar skolan för att plugga till studentskrivningarna.

Då blir gymnasiets andraklassister äldst på skolan, dvs. 'de gamla'. Det firas med 'de gamlas dag' då tvåorna framför en dansföreställning för yngre elever och föräldrar.

Eleverna har tränat på olika 'gamla danser' i många veckor, t ex polonesse, cicapo och wienervals. De klär sig festligt och framför danserna i skolans gymnastiksal. Många grupper framför också någon egen modernare dans som en humoristisk avslutning på föreställningen.

De gamlas dag började firas kring 1930 och då klädde sig gymnasisterna i gamla begagnade dräkter för att se ut som äldre personer. På 1980-talet när de gamla danserna, salongsdanserna, kom in i bilden började flickorna klä sig i aftonklänningar och pojkarna i mörk kostym eller frack. Idag är 'de gamlas dans' en högtidlig och ganska påkostad tillställning. I större städer ordnas danstillställningen i en stor idrottshall för att alla skolors gymnasister ska kunna dansa samtidigt. De gamlas dag får stor uppmärksamhet i massmedia.

VÄNDAGEN 14.2

Vändagen firas den 14 februari för att hylla vänskap och kärlek. Vändags-traditionen kommer från USA där man firar Valentine's day. Det är en romantisk festdag där man uppvaktar sin hjärtevän med gåvor. Ystävänäpäivä fanns med i den finskspråkiga almanackan år 1987 och året efter 1988 som vändagen i den svenskspråkiga versionen. Officiellt kom dagen in i almanackan år 1996 och då blev det svenska namnet Alla hjärtans dag, precis som i Sverige. Där kallar man också veckan för Vänliga veckan.

Det finns gott om vändagsprylar att köpa i affärerna. Många uppmärksammar sina närmaste med ett kort, blommor eller choklad på vändagen. De flesta hälsningarna skickas säkert virtuellt men det är också vanligt att man på vändagen ser till att träffa sina närmaste.

På daghemmen och i skolorna är vändagen ett tacksamt tema. Barnen pysslar kort och temat vänskap behandlas på olika sätt i undervisningen. Det finns tre namn för den här dagen: alla hjärtans dag, vändagen och Valentindagen.

Glad vändag!

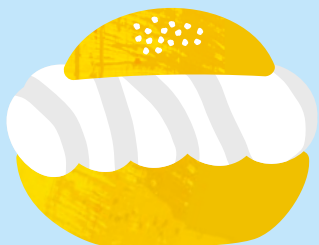
Glad alla hjärtans dag!
Ha en bra Alla hjärtans dag!

Legenden om Valentin

Det finns flera historier om varför vi firar vändagen (Valentindagen / alla hjärtans dag). Historierna är olika men huvudpersonen i dem är samma. Det är helgonet Valentinus.

På 200-talet e.Kr förbjöd den romerska kejsaren Cladius sina soldater att gifta sig. När han fick höra att Valentinus som biskop av Terni ordnade kristna vigslar i hemlighet blev han arg och lät döda honom. Det ska ha skett år 269 e.Kr. Valentinus blev helgonförklarad av den katolska kyrkan. Helgonet Valentinus anser vara de älskandes och äktenskapets skyddshelgon.

FASTLAGSTISDAGEN

Fastlagssöndagen eller fastlagstisdagen är en glad vinterdag som firas främst av barnfamiljer, på daghem och i skolor. Då är man utomhus och leker, åker pulka eller skridskor. Många föreningar och studentkårer ordnar också större jippon under fastlagen med pulkåkning och lekfulla tävlingar.

Fastlag och fasta är inte samma sak, även om orden liknar varandra. Fastan har att göra med Bibelns berättelse om Jesu fasta i öknen. Fastlagen börjar på fastlagssöndagen och pågår i 3 dagar. Den avslutas på fastlagstisdagen, eller på fettisdagen som många säger. På finska översätts fastlagen till laskiainen. Det är tiden då man går ned mot fastan och påsken.

På fastlagen äter man ärtsoppa och fastlagsbullar. Maten är fet eftersom det enligt tradition var det sista man åt innan fastan började följande dag, på askonsdagen.

Om det ska vara sylt eller mandelmassa i fastlagsbullen delar finländarnas åsikter. Vissa föredrar sylt, andra mandelmassa. Det förekommer också en viss skillnad i smak mellan landets finsk- och svenskspråkiga. Enligt en gallup som tidningen Hufvudstadsbladet gjorde för några år sedan, föredrar finlandssvenskarna mandelmassa i bullen medan finskspråkiga föredrar sylt.

Det kan vara bra att veta att fastlagsbullar kallas för semlor i Sverige. Där är det främst mandelmassa i bullarna. En del äter semlan med varm mjölk.

På fastlagen dekorerar många kvistar med färgglada fjädrar. De kallas för fastlagsris, senare för påskris.

MARS-APRIL

PALMSÖNDAGEN

Palmsöndagen firas sista söndagen före påsk. Den har ett bibliskt ursprung. På daghem, i skolor och i hem gör man sk. påskris. Det är videkvistar som dekorerar med fjädrar, silkespapper och annat färggrant pynt.

Påskrisen används för att pynta hemmen men på många håll i Finland är det också vanligt att barnen delar ut dem till grannar och bekanta. Vanligtvis klär de ut sig till påskhäxor eller påskharar och går runt i grannskapet med kvistar i ena handen och en kaffepanna eller korg i den andra. De ringer på dörren och frågar om de får 'virpoa' (ordet har ingen svensk översättning). Om svaret blir 'ja' så läser den t ex där ramsan:

**Virvon, varvon må ni vara
friska glada utan fara
Ris till dig – lön till mig**

Sedan överlämnar de påskriset och får lite godis, t ex chokladägg i kaffepannan. På vissa ställen sker den här traditionen på påskaftonen.

PÅSKEN

Påskan är kristenhetens äldsta och största högtid. Man började fira påsk redan på 100-talet. Under påskan och julen besöker många finländare kyrkan. I Helsingfors ordnas årligen Via crucis och i många andra städer mindre påskvandringar med Bibelns berättelser.

Före påskan firas Stilla veckan. Påskhelgen består av skärtorsdag, långfredag, påskafton, påskdagen och annandag påsk. Tidpunkten för påskan är rörlig eftersom påskdagen infaller den första söndagen efter den första fullmånen på eller efter 21 mars. Påskan firas alltså någon gång mellan den 22 mars och den 25 april.

Påskan är en omtyckt högtid, speciellt av barnen. På daghem och i skolor pysslas påskpynt i form av tuppar, kycklingar och påskhäxor. Man odlar påskgräs, målar ägg och äter påskgodis. I Finland får barnen ofta leta påskägg som påskharen har gömt. Det kan vara chokladägg eller pappersägg med godis och leksaker i. I vissa delar av Finland klär barnen ut sig till påskhäxor och går runt i gårdarna med en kaffepanna. De tillönskar glad påsk och får som tack lite godis.

I Österbotten är det vanligt att man tänder påskbrasor på påskaftonen.

Påskan markerar också vårens ankomst. Många ställer fram påskpynt, påskris, tulpaner och narcisser. Påskens färg är framför allt gult som ägget, kycklingarna, påskliljorna och solen. På påskan är man också ledig flera dagar och då hinner man umgås med och vänner. Vanlig påskmat i Finland är lammkött, memma och pascha.

Under påskdagarna hinner man också njuta av naturen, t ex åka skidor eller vandra i skogen.

Glad påsk!

MAJ

VALBORGSMÄSSOAFTON 30.4

Valborgsmässoafton firas den 30 april. Det är en glad fest som ofta kallas för vappen i Finland. Vi firar våren, studenterna och arbetarna. Inomhus dekorerar vi med ballonger och serpentiner. På daghem och skolor ordnas ofta maskerad den här dagen. Även vuxna klär ut sig. Ofta dricker man mjöd och äter struvor eller munkar på valborg.

I universitetsstäderna ordnas mösspåläggning. Då tar alla på sig sina vita studentmössor. Städerna har olika traditioner. I Helsingfors sätter studenterna en studentmössa på statyn Havis Amanda. Även i städer som saknar universitet tar människorna på sig studentmössan under vappen. Ordet 'vappen' kommer från finskans 'vappu'.

Körmusik och vårsånger hör till både på valborgsmässoafton och på första maj. Även här har orterna sina egna traditioner. På torgen säljs ballonger, lakritsremmar och annat krimskräms.

Glad valborg!
Glada vappen!

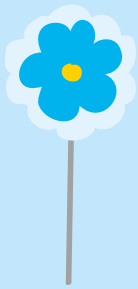
FÖRSTA MAJ 1.5

Första maj är arbetarnas dag. Det är en ledig dag och officiell flaggdag. Första maj firas på ungefär samma sätt som valborgsmässoafton. Människor samlas gärna i parkerna och har picknick. En del äter sillfrukost eller första maj-lunch. Körer uppträder med vårsånger och i städerna ordnas politiska marscher och det hålls tal.

Första maj är också viktigt för studerande. De ordnar ofta egna fester och klär sig i färggranna overaller som berättar var de studerar. På huvudet har de studentmössor.

Glad valborg!
Glada vappen!

Majblomman

Majblomman är en pins eller en nål med en blomma på. Färgen på blommen byts varje år. Det är Folkhälsan i Finland som sköter om försäljningen av majblommorna och det är främst skolelever som säljer dem. Försäljarna får en liten slant men största delen av intäkterna går till Folkhälsans verksamhet för barn och unga, t ex till simundervisning. Försäljningen av majblommor startar i början av april och avslutas vanligtvis på första maj. Det är en tradition att årligen överlämna en majblomma till Finlands president. Majblomman är en gammal tradition som också finns i Sverige, Norge och Estland

MORS DAG

Mors dag firas den andra söndagen i maj. Det är en festdag som uppmärksammar mammor, mor- och farföräldrar och andra mamagestalter. Traditionen kommer från USA och morsdag firas i hela världen men vid olika tidpunkter. I Finland började vi fira mors dag efter Finlands självständighet år 1917. Sedan 1946 har presidenten delat ut morsdagsmedaljer åt förtjänta mödrar och sedan 1947 har morsdag varit allmän flaggdag.

Mors dag uppmärksammas i många familjer genom att barnen plockar vitsippor åt sina mammor och pysslar egna morsdagskort. Många uppvaktar också med kaffe på sängen, sång och presenter. Under dagen är det också vanligt att man äter en god middag, tårta och uppvaktar sina mor- och farföräldrar eller tänder ett ljus för dem på kyrkogården.

Glad mors dag!

FLORADAGEN 13.5

Floradagen firas den 13 maj och är en traditionell studentfest som firas vid många högskolor och universitet i Finland. Den kallades tidigare för Majfesten. På många ställen ersatte Valborgsmässofirandet Floradagen. På senare tid har universiteten återinfört firandet av Floradagen, eller Kukanpäivä som den kallas på finska.

Den mest berömda Floradagen i Finlands historia firades 1848 då vår nationalsång Vårt land av Johan Ludvig Runeberg framfördes för första gången i Fredrik Pacius tonsättning.

STAFETTKARNEVALEN

Varje år i maj ordnas Stafettkarnevalen på Olympiastadion i Helsingfors. Det är Europas största årligen återkommande idrottsevenemang.

Stafettkarnevalen ordnades första gången år 1961. Målet var att få barn och ungdomar att röra på sig och ha kul tillsammans på svenska. Stafettkarnevalen syftar också till att stärka den finlandssvenska gemenskapen.

Nuförtiden deltar cirka 200 svenska skolor och 9 000 elever i Stafettkarnevalen. Även språkbadsskolor får delta.

Stafettkarnevalen är en stor folkfest som man gärna är en del av. Dagen börjar med en inmarsch där alla skolor kommer in på stadion med egna flaggor och skyltar. Därefter är det invigning med någon kändis som uppträder. Sedan startar stafetterna. Det finns korta och långa stafetter för både små och stora elever, och för små och stora skolor. Alla ska kunna delta på rättvisa villkor.

För dem som inte springer finns det annat roligt program. Många skolor deltar i hejarklackstävlingen. Eleverna klär sig enhetligt och skapar egna fyndiga ramsor med rörelser och musik. Hejarklackstävlingen har vuxit sig jättestor, ungefär 1 500 elever deltar varje år. Det är också möjligt att göra en egen maskot och delta i maskottävlingen.

Utanför tävlingsområdet på stadion samlas också olika svenskspråkiga organisationer som ordnar program och sprider information. Många föräldrar skyndar sig till stadion efter arbetsdagens slut för att ta del av karnevalsytan, och för att återuppleva egna skolminnen.

JUNI

STUDENTEXAMEN

Alla nordiska länder har någon form av centrala prov i slutet av gymnasiet men studentskrivningarna i Finland är unika. I alla nordiska länder firas också studenten, men det sker på lite olika sätt.

Studentexamen i Finland är ett slutprov som visar vad studerande har lärt sig under gymnasietiden. Studentexamen består av fem prov i olika ämnen och varje prov tar flera timmar. Betygen från studentexamen är viktiga för dem som vill studera vidare. Därför pluggar många abiturienter hårt inför studentexamen.

När studentexamen är över och resultatet godkänt så blir det fest. I Finland sker det i slutet av höstterminen eller i slutet av vårterminen. Skolorna ordnar studentdimissioner dit studenterna kommer festklädda. När alla fått sina studentbetyg så tar de på sig sina vita studentmössor samtidigt. Rektorn håller tal och det framförs annat festprogram, ofta av skolans yngre elever.

Efter festen i skolan är det dags att fira i hemmen. Vanligtvis ordnas det en studentmottagning hos varje nybliven student. Det bjuds på läckerheter och släkt och vänner är intresserade av hur examen har gått.

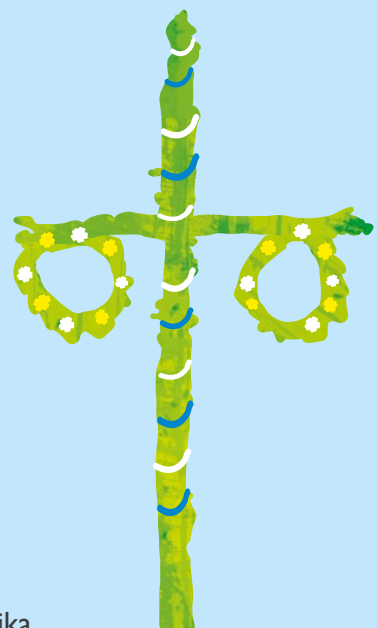
På kvällen är det vanligt att de nyblivna studenterna fortsätter festandet tillsammans. Stämningen är lättad och glad, ett stort arbete är över och ett kapitel i livet avslutat.

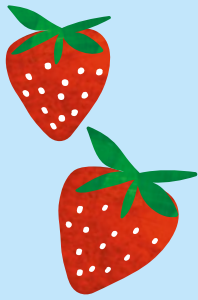
Grattis till studentexamen!

MIDSOMMARAFTON

Midsommaraftonen firas den fredag som infaller efter den 19 juni. Traditionen har sitt ursprung i kristendomen och firas till minne av Johannes Döparen som var den sista profeten. På finska kallas traditionen för Juhannus som är en översättning av Johannes. Även på svenska kallas helgen ibland för johanne. Midsommaren firas på midsommaraftonen och på midsomardagen. Det som firas är sommaren, naturen och ljuset.

Midsommar firas i hela Norden men traditionerna är lite olika.

I Finland firas midsommaren oftast med vänner och familj. Många reser till sommarstugan och arrangerar en festlig middag där det dukas fram traditionell midsommarmat som sill, nypotatis och jordgubbar. Ofta badar man bastu och njuter av en färsk bastukvast som tillverkats av färska björkkvistar. Det ordnas också stora musikfestivaler på midsommaren i Finland.

På många svenskspråkiga orter i Finland och i hela Sverige klär man en midsommarstång med löv och blommor. Man reser den på midsommaraftonen och dansar runt den med både barn och vuxna, ofta till spelmansmusik.

I övriga Norden och i finsktalande Finland är det vanligt med midsommareldar på midsommaraftonen.

Traditionellt har man förknippat midsommaren med övernaturliga krafter och trolldomar. Enligt en gammal tradition ska man plocka sju sorters blommor och lägga dem under kudden över natten. Då kommer man att drömma om sin blivande livspartner.

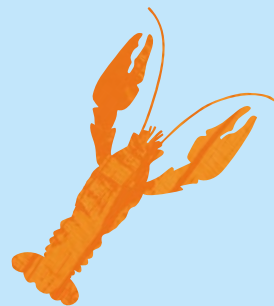

Glad midsommar!

AUGUSTI

KRÄFTPREMIÄR

Kräftpreniären är en dag i slutet av juli och den inleder kräftsäsongen. Nu får man börja fånga kräftor. För många är det tradition att ordna kräftska då.

Namnet kräftska kommer från ordet "ska", alltså en bordsska som man dukar med mat och dryck på. Precis som man gör till en traditionell kräftska.

Under en kräftska serverar man kräftor som kokats i saltvatten och kryddats med dill. Som tillbehör serveras bland annat bröd, olika slags sallader, ost och potatis. Snaps eller öl serveras ofta till maten, man sjunger snapsvisor och har roligt. På affärerna säljer man hattar, dukar, lyktor och haklappar som rekvisita till kräftska.

En traditionell snapsvisa är 'Helan går'. Den härstammar från 1800-talet och sjungs även på andra fester och sittningar. Helan går var så populär att när de första mobiltelefonerna kom så var det en av ringsignalerna.

VENETIANSK AFTON

Veneziansk afton, eller villaavslutning som det ibland kallas, är en fest som markerar slutet på sommaren och sommarstugesäsongen. Traditionen kommer från Österbotten där sommarstugor kallas för villor. Veneziansk afton firas alltid den sista lördagen i augusti. Då åker människorna ut till sina stugor för att ta farväl av sommaren. Veneziansk afton firas längs hela den österbottniska kusten. Då kan man se massor av bräsor, facklor, kulörta lyktor och fyrverkerier. De intensivaste ljusspelen kan beskådas på sträckan mellan Karleby och Oravais. Det största firandet äger rum i Karleby där Veneziaden har blivit en veckoslutslång stadsfest med musik, fyrverkerier och program för hela familjen.

Veneziansk afton firas också på andra ställen i Finland. Under senare år har man börjat fira 'Forneldarnas natt' på liknande sätt i södra Finland.

Enligt legenden var det fiskarhustrurna som på hösten började tända facklor och eldar längs kusten för att deras män skulle hitta hem till julen.

SKOLFREDEN

Skolfreden utlyses i början av varje nytt läsår. Traditionen har pågått sedan 1990 och bygger på den jättegamla finländska traditionen att utlysa julfred för att alla ska vara trygga på julen.

Skolfreden utlyses för att alla elever ska känna sig trygga och må bra i skolan. Skolfredens budskap är att alla ska få vara sig själva i skolan och att ingen ska behöva vara rädd för att bli mobbad. Syftet är också att främja samhörighet och god atmosfär i skolan.

Platsen för skolfredens utlysning byts från år till år, likaså temat. Utlysningstexten skrivs av eleverna på både finska och svenska och elever från båda språkgrupperna deltar i planeringen och genomförandet av Skolfreden-evenemanget.

För att alla skolor i landet ska kunna delta i evenemanget så strömmas det i realtid på Yle Areena. Republikens president framför också sin hälsning till landets elever i samband med skolfredens utlysning.

Även om utlysandet av skolfreden sker som en programpunkt under ett evenemang, fortsätter ändå arbetet med att bygga upp skolfreden under hela läsåret. På Mannerheims Barnskyddsförbunds webbplats finns olika material som anknyter till skolfreden.

Skolfredsmodellen som har utvecklats i Finland är unik och har spridits till andra länder i Europa.

SEPTEMBER

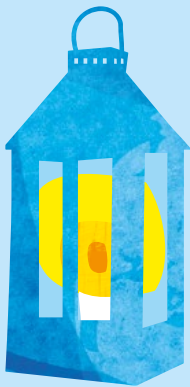
MIKAELIDAGEN

Mikaelidagen firas den 29 september eller om det råkar vara en vardag så firas den söndagen därpå.

Förr i tiden var Mikaelihelgen en stor kyrkhelg och traditionen har att göra med ärkeängeln Mikael som det står skrivet om i bibeln. Mikaelidagen kallas ofta för änglarnas och barnens dag. Änglar anses vara Guds budbärare som skyddar och leder människorna.

OKTOBER

ALLHELGONA

Allhelgona, eller alla helgons dag, är en kristen högtid. Under allhelgona minns man de som har dött och som man saknar. Allhelgonadagen firas på lördagen som infaller mellan 31.10-6.11. Det är en helgdag. Då tänder många ljus i hemmen och på gravarna. Traditionen att tända ljus på gravarna började under andra världskriget. Idag ser kyrkogårdarna ser ut som ljushav på allhelgona. Allhelgona har blivit en av de största helgdagarna i Finland.

Att tända ljus i mörkret är också symboliskt ett sätt att sprida hopp och ljus.

På allhelgona ordnas det i många kyrkor något som kallas parentation. Där läser man upp namnen på alla församlingsbor som dött under året. Ofta framförs där också stillsam musik till tröst.

HALLOWEEN 31.10

Halloween är en omtyckt tradition bland barnen. De klär ut sig, knackar på hos grannarna och frågar: Bus eller godis? Vanligtvis får de godis, på samma sätt som påskhäxorna. Men om man inte har godis att ge så kan barnen göra ett litet bus. Många daghem och skolor ordnar maskerad under Halloween.

Att fira Halloween är en relativt ny tradition i Finland. Halloween firas den 31 oktober och traditionen kommer från USA. Halloween började firas i Finland på 1990-talet. Halloween och allhelgonadagen infaller efter varandra i kalendern men de är olika traditioner.

I Finland firas Halloween på liknande sätt som i USA. Man gör lyktor av pumpor, klär ut sig och ordnar fest med familj och vänner. Festbordet dekorerar lite skrämmande, t ex med spindlar och spindelnät. Affärerna är fulla med halloween-rekvisita den här tiden på året.

Glad Halloween!

NOVEMBER

SVENSKA VECKAN

Svenska veckan firas i november i Finland, under samma vecka som Svenska dagen 6.11. Svenska veckan ordnas av Folktinget och den kallas för Finlands största kulturevenemang på svenska. Den har firats sedan år 2000. Antalet orter som deltar i Svenska veckan har ständigt ökat och det ordnas flera hundra svenskspråkiga kulturevenemang runt om i landet som besöks av tiotusentals finländare.

Ett viktigt syfte med Svenska veckan är att synliggöra svenska språket och kulturen på ett positivt sätt. Svenska veckan är öppen för alla, oavsett modersmål.

SVENSKA DAGEN 6.11

Svenska dagen firas i Finland den 6 november. Dagen firas för att uppmärksamma svenskan som ett av Finlands nationalspråk. Svenska dagen har firats sedan år 1908 och är en officiell flaggdag. Det finns många sätt att fira Svenska dagen på. I daghem och skolor bjuds det kanske på teater eller konsert och på många orter ordnas en Svenska dagen-fest. Då sjunger man gärna Modersmålets sång som är en hyllning till svenska språket. Ibland dekorerar man med finlandssvenska flaggor. De är röda med ett gult kors på. Det finns också Svenska dagen-bakelser som man kan beställa t ex på Ekbergs kafé i Helsingfors. På Svenska dagen delar Folktinget ut pris till personer som gjort något positivt för det svenska i Finland. Folktingets stora Svenska dagen-fest direktsänds i TV.

Svenska språket

Svenska är det andra nationalspråket i Finland och här bor ungefär 287 000 finländare med svenska som modersmål. De kallas för finlandssvenskar. Idag är många finlandssvenskar tvåspråkiga men på orter i Finland där svenskan är i majoritet kan det vara svårt att lära sig finska.

Men hur kommer det sig att svenskan är Finlands andra nationalspråk? Jo, Finland var en del av Sverige i nästan 600 år men Sverige förlorade Finland till Ryssland efter finska kriget 1808–1809. Då blev Finland ett storfurstendöme i Ryssland men det svenska språket användes fortfarande inom förvaltningen och utbildningen.

År 1863 antogs en lag som gjorde finskan och svenskan jämställda. Finland blev självständigt år 1917 och från år 1919 står det i grundlagen att finska och svenska är landets nationalspråk.

Finland har alltså en lång historia med det svenska språket. Det finns flera kända finländare med svenska som modersmål, till exempel konstnären Akseli Gallen-Kallela, författaren och konstnären Tove Jansson samt tonsättaren Jean Sibelius.

Glad svenska dagen!

FARSDAG

Farsdag firas andra söndagen i november. Även i Sverige, Norge, Island och Estland firas farsdag samtidigt.

Traditionen att fira farsdag kommer från USA och vi började fira farsdag i Finland i början av 1970-talet. Dagen kom in i Universitetets almanacka år 1987 och blev samtidigt en officiell flaggdag,

På farsdag firar barnen sina pappor och pappagestalter. Många vill också uppmärksamma sina mor- och farföräldrar. Barnen gör kort och presenter på daghemmen och i skolorna. Papporna blir uppvaktade på sängen eller bjudna på en god middag under dagen.

Många tänder också ett ljus för sina förfäder på kyrkogården.

På farsdag delar Finlands president ut farsdagsmedaljer till personer som utmärkt sig som fostrare och ansvarsfulla och engagerade föräldrar.

Grattis på farsdag!

DECEMBER

ADVENT

Advent inleder det kristna kyrkoåret. Advent betyder 'ankomst' och är en förberedelsetid inför julen. Det är fyra adventssöndagar innan jul. I många hem finns det adventsljusstakar som vi tänder ett nytt ljus i varje adventssöndag. Vi dekorerar ofta hemmen med adventsstjärnor och andra julbelysningar.

LILLA JUL

Lilla jul firas kvällen innan första advent. Då börjar det långa julfirandet som pågår ända till tjugondag Knut den 13 januari. Lilla jul skiljer sig från finska "pikkujoulu", som kan vara vilken julfest som helst före julafton.

Lilla jul firas på olika sätt. Man kanske skaffar en liten gran, äter julmat och ger små julklappar.

På Åland är lilla jul en populär och omtyckt tradition. Majoriteten av ålänningarna firar med små julgranar och god julmat. Dessutom hålls Ålands äldsta och största lillajulmarknad årligen på Jan Karlsgården vid Kastelholms slott. Där träffar barnen julgubben och kan överlämna sina önskelistor.

Glad lilla jul!

SJÄLVSTÄNDIGHETSDAGEN 6.12

Finlands självständighetsdag firas den 6 december. Dagen firas till minne av att Finland blev självständigt år 1917. Mellan åren 1809–1917 var Finland en del av det ryska imperiet och innan det en del av Sverige. Dagen räknas som Finlands nationaldag och är en officiell flaggdag. Det är en helgdag i kalendern.

Självständighetsdagen firas med stillsam respekt. Vi minns de som kämpade för vår självständighet i kriget 1939–1945 och tänder ljus på hjältegravarna. Det ordnas militärparader och Försvarsmakten befordrar officerare på självständighetsdagen. På TV visas filmen Okänd soldat.

Överallt i Finland ordnas det gudstjänster, flagghissningar, konserter och fester. Vi sjunger nationalsången Vårt land.

Under självständighetsdagen tilldelar presidenten hederstecken av riddarordnarna Finlands Vita Ros och Finlands Lejon. Hederstecknen tilldelas personer som på ett särskilt sätt tjänat fosterlandet.

Dagens höjdpunkt är slottsbalen på Presidentens slott i Helsingfors. Den direktsänds i TV och följs av miljontals tittare. Till slottsbalen inbjuds närmare 2000 gäster. De är ämbetsmän, diplomater, ministrar, riksdagsledamöter, artister, konstnärer och andra gäster som under året har gjort något särskilt för Finland. Festkläder och etikett får stor uppmärksamhet i media och det talas om slottsbalen i flera veckor både före och efter festen.

På senare år har många kommuner börjat ordna självständighetsfester för skoleleverna, med liknande program som på slottsbalen.

Många finländare tänder två ljus i sina fönster på kvällen. Ljusen symboliserar hemmet och fosterlandet.

Trevlig självständighetsdag!

LUCIA 13.12

Luciadagen firas den 13 december i hela Norden, även i Finland. Det är en gammal tradition som handlar om helgonet Lucia. I Finland blev luciafirande vanligt i Finland i början av 1900-talet.

Luciadagen handlar om att sprida ljus och glädje under årets mörkaste tid. Lucia skapar julstämning och påminner oss om julens viktigaste element; gemenskap, värme och omtanke.

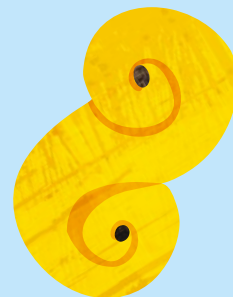
I svenskspråkiga daghem och skolor i Finland firas luciadagen med luciatåg där barnen sjunger sången Sankta Lucia och andra julsånger. I luciatåget finns lucia, tärnor, stjärngossar, pepparkaksgubbar och tomtar. Alla får vara med.

Många orter i Finland väljer sin egen lucia. Det sker ofta som omröstning i lokaltidningarna. Folkhälsan ordnar årligen en penninginsamling i samband med att folk röstar på Finlands lucia. Hon kröns i domkyrkan i Helsingfors och massor av människor samlas på senatstorget för att följa när lucia med sina tärnor skrider ned för domkyrkans trappor och åker i väg kortege genom Helsingfors centrum.

Lucialegenden

Helgonlegenden om Lucia kommer från antikens Italien och staden Syrakusa. Enligt legenden levde där en kvinna vid namn Lucia som ville förbli jungfru och tjäna Gud. Därför gav hon sin hemgift till de fattiga.

Mannen som Lucia var förlovad med till kände sig lurad på hemgiften och angav henne, eftersom han insåg att hon var kristen. Vid den tiden förföljdes de kristna av den romerske kejsaren. Enligt legenden skulle Lucia brännas på bål för sin tro, men elden skadade henne inte. Till slut dödades hon av en bödel som stack en kniv i hennes sida.

Efter sin död blev Lucia katolska kyrkans martyrer. På grund av hennes martyrdöd har luciakläderna än i dag symboler från legenden: det röda bandet runt midjan symboliserar martyrdöden och ljuskronan står för ljuset som Lucia förde in i mörkret. En annan berättelse säger att ljuskronan symboliserar de ljus som Lucia satte på huvudet för att kunna bära mat till fångar i mörka fängelser.

JULFREDEN

Klockan 12 på julaftonen samlas tusentals människor på Gamla stortorget i Åbo för att lyssna på Julfreden. Det är protokollchefen vid Åbo stad som står på Brinkalahusets balkong och läser upp den. Det spelas orkestermusik och körer sjunger psalmer och fosterländska sånger. Utlysningen sänds också på TV och i radio och för många finländare inleder den julfirandet.

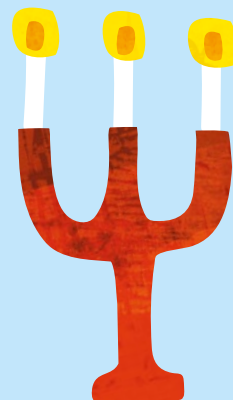
Utlysning av julfred är en gammal tradition som har förekommit i många städer. Endast i Åbo har traditionen bibehållits obruten ända sedan 1300-talet. Då fick man högre böter för brott som gjordes under jultiden. Tanken var att folk skulle känna sig trygga på viktiga platser under julen. Det fanns också andra fredsperioder, t ex påskfred. Nuförtiden utlyser man skolfred varje höst. Det är en tradition som härstammar från julfreden.

Idag utlyser man julfred i många finska städer. Julfreden påminner oss om att julen ska firas i stillhet.

Utlysningen av julfreden i Åbo ingår sedan 2017 i Finlands nationella förteckning över immateriellt kulturarv.

JULAFTON 24.12

Julafton firas alltid den 24.12. Det är en kristen högtid då man firar Jesus födelse. Julaftonen är en ledig dag för de flesta finländarna. Juldagen (25.12) firas stort i hela kristna världen men i Finland och i många andra länder startar firandet redan kvällen innan. I Finland anser nog många att julaftonen är den viktigaste dagen under julhelgen. Då samlas familjen för att äta julmiddag och dela ut julklappar. En del får besök av julgubben. Det kan vara en familjemedlem som klätt ut sig eller en inhyrd julgubbe, eller julbock som vissa finländare kallar honom. I Sverige heter han jultomten.

Alla familjer har sina egna traditioner när det gäller julfirandet. För många hör julbastun, julkyrkan, risgrynsgröten och en festlig julmiddag till traditionerna. Traditionell julmat är julsinka, potatis-, kålrots- och morotslåda, rosoll, fisk och annan buffémat. Runt julbordet samlas ofta flera generationer.

Det finns också många traditionella julsånger som sjungs eller spelas på julen. För några är det också en tradition att dansa ringdanser runt granen. I Sverige och i delar av Svenskfinland är det tradition att titta på tv-programmet Kalle Anka och hans vänner önskar god jul som sänds klockan 15 svensk tid. I andra delar av Finland är det tradition att titta på den animerade filmen Lumiukko/Snögubben som sänds under förmiddagen. Dessutom följer många utlysningen av Julfreden som direktsänds kl. 12 från Gamla stortorget i Åbo.

På julaftonen tänder många ljus för nära och kära på kyrkogården. I kyrkorna ordnas julnattsmässor.

Precis som på midsommaraftonen anses julaftonen vara lite magisk. En omtyckt tradition är att gömma en mandel i risgrynsgröten. Den som får den blir först gift, sade man förr i tiden. Idag får den som hittar mandeln en litet present eller dikt som pris. En annan fornnordisk tradition är att sätta ut lite risgrynsgröt åt gårdstomten för att han ska vara snäll nästa år.

Julaftonen är en dag då vi tar hand om våra nära och kära. Många deltar också i insamlingar till förmån för dem som inte har det så gott ställt. Julaftonen en efterlängtnad paus från vardagen.

God jul!

JULDAGEN 25.12

Juldagen är en kristen helgdag som firas till minne av Jesu födelse. Kyrkligt sett är även julaftonen och julnatten en del av samma helgdag. Tidpunkten för julen har att göra med vintersolståndet och den fornnordiska midvinterveckan som traditionellt firades den här tiden. Juldagen infaller den 25 december. Då ordnas tidiga mässor, sk. julottor, i många kyrkor. Där läser man julevangeliet och sjunger psalmer om Jesu födelse. På juldagen har ingen namnsdag eftersom det är en så speciell dag.

Förr i tiden var alla butiker och restauranger stängda på juldagen och det lyfte inga flyg den dagen. Så är det inte längre men juldagen är fortsättningsvis en dag som firas i lugn och ro med den egna familjen.

I många länder öppnar man julklapparna först på juldagen.

God jul!

NYÅRSAFTON 31.12

Det nya året firas redan på nyårsaftonen den 31 december. Då samlas familjer och vänner och äter god mat, dekorerar festligt och vakar in det nya året tillsammans. Många firar också genom att skjuta upp fyrverkerier. Det är tillåtet från klockan 18.00 på nyårsaftonen till klockan 2.00 på nyårsdagen. Vid midnatt lyser himlen ofta upp av färggranna fyrverkerier. Många sparar de största raketerna till tolvslaget, då det nya året börjar. I många städer ordnas officiella evenemang där alla kan se fyrverkeri- eller lasershower. Under de senaste åren har intresset för fyrverkerier minskat eftersom många har blivit oroliga över de skador som fyrverkerier kan orsaka människor, djur och natur.

Förr i tiden försökte man ta reda på vad det nya året skulle föra med sig genom olika spådomar. Man kunde till exempel spå med kort eller i kaffe eller stöpa nyårslyckor i tenn. Hästskor av tenn smältes ned och hälldes snabbt i kallt vatten. Formen som bildades tolkades sedan som ett tecken på vad som skulle hända under det kommande året. I dag anses det farligt att smälta tenn eftersom det kan innehålla bly som är skadligt för hälsan. I stället för tenn kan man använda socker eller bivax.

På nyårsafton ger man ofta nyårslöften.

Gott nytt år!